

Základní škola a mateřská škola Osová Bítýška

KONCEPCE MINIMÁLNÍHO PREVENTIVNÍHO PROGRAMU PRO SOCIÁLNĚ PATOLOGICKÉ JEVY

Vypracovala: Mgr. Marcela Hořínková

MINIMÁLNÍ PREVENTIVNÍ PROGRAM (MPP)

Školní rok: 2025/2026

Školní metodik prevence: Mgr. Marcela Hořínková

Preventivní program vypracovává metodik prevence ve spolupráci s ostatními pedagogickými pracovníky.

Preventivní program je zaměřen na všechny žáky 1. - 9. ročníku základní školy, se zvláštním přihlédnutím k dětem ze sociálně slabšího a málo podnětného rodinného prostředí, k dětem s poruchami učení a chování a k dětem s lehkým mentálním postižením. U pedagogů je další vzdělávání zaměřeno na celý tým.

Základem našeho preventivního působení v MŠ bude vytváření sociálních kompetencí dětí, kdy si děti budou prostřednictvím prožitkového učení osvojovat schopnost rozhodovat se, volit z více alternativ, nést za svou volbu odpovědnost a poznávat její důsledky.

OBLASTI ZAMĚŘENÍ PROGRAMU:

1. Pedagogický sbor
2. Žáci školy a MŠ
3. Rodiče
4. Metodická část

Ad. 1. PEDAGOGICKÝ SBOR

- 1.1. Podílí se na realizaci PP v rámci vyučování i při aktivitách mimo vyučování.
 - v rámci vyučování zařazovat vhodná témata ve všech vyučovacích předmětech, zvláště pak v občanské výchově, výchově ke zdraví, pracovní výchově, přírodopisu, českém jazyce, výtvarné výchově, chemii, přírodovědě, vlastivědě, prvouce, tělesné výchově, v pravidelných třídnických hodinách
 - formy: výklad, rozhovor, názorné ukázky, interaktivní programy, diskuse, využití odborné literatury, internetu, beseda s odborným pracovníkem, motivační programy, sociální hry, hraní rolí, trénování odmítnutí drogy...

- v rámci zájmových činností – provádět činnost na podporu zdravého životního stylu, ochrany zdraví a podporovat v činnostech vzájemnou kooperaci a spolupráci, podporovat zdravé klima třídy nebo pracovní skupiny
- vyplňovat volný čas žáků
- zařazovat tyto otázky prevence cíleně do třídnických hodin

1.2. Školení pedagogických pracovníků

V rámci porad seznamovat se stavem prevence na naší škole

- s akcemi, které na škole probíhají nebo budou probíhat
- informacemi o akcích v rámci oblasti
- informacemi o celorepublikových akcích
- účast pedagogických pracovníků na seminářích zaměřených na problematiku zvládání zátěžových situací ve výuce

Ad. 2. ŽÁCI ŠKOLY

2.1. Metody a formy, jakými budou dílčí aktivity řešeny

- výchova k odpovědnosti za zdraví své i ostatních – vytváření eticky hodnotných postojů a způsobů chování
- akce zaměřené na zvyšování právního povědomí (využití nabídek různých druhů spolupráce s Policií ČR a městskou policií)
- zaměření pozornosti na projekty prevence drogových závislostí, konzumace alkoholu, vandalismu, rasismu, násilí, komerčního sexuálního zneužívání apod.
- na základně průzkumu zaměřeného na zneužívání návykových látek věnovat i nadále zvýšenou pozornost prevenci kouření. Pokračovat v osvětě v rámci hodin OV, RV, třídnických hodinách atd.
- dovednost volby správné životosprávy – poruchy příjmu potravy – mentální anorexie a bulimie (blok v rámci hodin PV, VKZ, videoprojekce)
- přednášky, besedy a pořady věnované sexuální výchově a prevenci AIDS (absolvování vybraných pořadů dle nabídky na základě zkušeností s jejich úrovní z minulých let.)
- aktivity zaměřené na práci s národnostními menšinami směřující k potlačení rasismu a xenofobie
- zvyšování příznivého klimatu ve třídních kolektivech formou organizování výletů, exkurzí, pobytů v přírodě
- organizování akcí směřujících k oživení klimatu ve škole a zábavnou formou zpříjemnění školního prostředí (tematické dny, sportovní akce apod.)
- široká nabídka volnočasových aktivit
- účast v soutěžích
- environmentální výchova (spolupráce s EKO-KOM, a.s., ekocentrum Baliny ...)
- školní parlament – dát prostor pro tvořivost žáků, zvyšovat také zájem a povědomí žáků o dění ve škole, rozvíjet zodpovědnost žáků za širší společenství a vzájemné soužití. Pravidelná setkání umožňují kontinuální práci a prevenci problémů ve třídách.

ad. 3. SPOLUPRÁCE S RODIČI

- seznamovat rodiče v rámci třídních schůzek s touto problematikou
- řešit problémy se žáky individuálně, citlivě, v rámci schůzek SR, individuálních schůzek, popř. při jednání v ředitelně školy
- poskytovat rodičům dostupnou literaturu, doporučit rodičům vhodného odborníka

(psycholog, speciální pedagog, etoped....)

- v případě potřeby (společně se školou) spolupracovat s kurátory pro naši oblast

ad. 4. MATERIÁLNÍ VYBAVENÍ

- v učitelské i žákovské knihovně – literatura je k dispozici dle výpůjční doby
- odebírání časopisu „Prevence“
- propagační materiály a literatura týkající se drog a sociálně patologických jevů
- výukové filmy (preventivní filmy)
- vypůjčování materiálů (popř. videozáznamů) - lze dohodnout i spolupráci s některými institucemi působící v našem okolí

.....
Vypracovala: Mgr. Marcela Hořínková
Školní metodik prevence

.....
Mgr. Milan Malý
ředitel školy

KONCEPCE MINIMÁLNÍHO PREVENTIVNÍHO PROGRAMU

Školní rok 2025/2026

Cílem primární prevence je zvýšení odolnosti dětí a mládeže vůči sociálně patologickým jevům, snížení rizika vlivů, které narušují zdravý osobnostní a sociální vývoj mládeže, u návykových látek a gamblerství rovněž snižování jejich dostupnosti. Účinná prevence musí dále ovlivnit chování dětí a dospívajících ve smyslu podpory zdraví a nabízet hodnotné volnočasové aktivity.

Prevence rizikového chování u dětí a mládeže se v tomto školním roce zaměřuje především na aktivity v oblastech prevence:

- a) užívání návykových látek, alkoholu, tabákových a nikotinových výrobků, anabolik, medikamentů a dalších látek
- b) rizikové chování v dopravě
- c) poruchy příjmu potravy
- d) násilí, šikanování, kyberšikana
- e) týrání a zneužívání dětí v rodině, domácí násilí
- f) homofobie - nepřátelství vůči lidem s menšinovou sexuální orientací či pohlavní identitou
- g) extremismus - xenofobie, rasismus, intolerance a antisemitismus
- h) vandalismus
- i) záškoláctví
- j) krádeže
- k) formy násilného chování - kriminalita, delikvence, vandalismu
- l) netolismus (virtuální drogy) a patologické hráčství (gambling)
- m) sebepoškozování
- n) nová náboženská hnutí, sekty
- o) rizikové sexuální chování
- p) subkultury, hazardní hraní
- q) PAS (prevence užívání návykových a psychoaktivních látek u dětí, mládeže i dospělých)
- r) psychické krize
- s) sebevraždy.

Další cíle:

Dobrá informovanost všech žáků školy v oblasti rizikového chování.

Systematická výuka a výchova žáků ke zdravému životnímu stylu.

Vytvoření dostatečného zázemí k trávení volného času v prostorách školy.

Podpora vlastních aktivit žáků a rozvoj jejich sociálně komunikativních dovedností.

Začleňování méně průbojných žáků do kolektivu, odstranění nevhodného chování mezi žáky.

Zapojení celého pedagogického sboru školy do systému prevence.

Aktivní spolupráce s rodiči žáků, otevřenost vůči veřejnosti.

Nabídka volnočasových aktivit

Činnost školní i obecní knihovny : půjčování knih

literární dny, besedy

soutěže s literární tematikou

projekt „Čtenářská dílna“

vyhledávání informací prostřednictvím Pc

Činnost učebny výpočetní techniky mimo vyučování: individuální práce na Pc
vyhledávání informací na internetu

Řešení využití přestávek: nabídnou dětem dle jejich zájmu různé aktivity

- stolní tenis, basketbal, míčové hry, cvičení se švihadly
- stolní hry a stavebnice
- pobyt venku
- podporovat zdravý životní styl (pitný režim, větrání, relaxace, tělovýchovné chvíle v průběhu vyučovací hodiny, projekt „Školní mléko“, „Ovoce do škol“

Mezi priority tohoto programu patří: včasné odhalování specifických poruch učení a chování, metody aktivního učení, poradenská činnost. **PREVENCE** - zvýšení odolnosti dětí a mládeže vůči sociálně patologickým jevům. Podpora zdravého životního stylu a zaměření se na prevenci dětských úrazů.

Při začleňování tohoto programu do tematického plánu se lze opřít o několik zásad efektivní prevence:

- aplikování preventivních aktivit v dostatečně raném věku
- věkově přiměřené, různorodé a aktivizující metody (kresby, koláže, výroba plakátů a letáků, diskuse o případech uvedených v médiích)
- využívání kooperace nejen mezi vrstevníky, ale i věkově odlišných věkových skupin žáků
- nabízení pozitivních alternativ chování a životních cílů
- využívání peer-prvků
- výcvik sociálně psychologických dovedností včetně odmítání nabídky, dovedností v sociální komunikaci, zvládnutí sociálních vztahů a stresových situací žáků
- nabídka školních i mimo školních aktivit pro smysluplné využívání volného času dětí i dospívajících
- aktuálnost a pravdivost poskytovaných informací
- informování o poradenských možnostech
- sledování efektivity opatření
- důsledné a soustavné vzdělávání žáků v oblasti zdravého životního stylu
- utváření postoje ke společnosti, zdravému životnímu stylu a speciálně ke zneužívání drog u žáků
- vytvoření výstavek prací žáků s protidrogovou tematikou
- aktivní zapojování žáků do výuky – např. ankety, možnost uspořádání jednorázových akcí (soutěže, turnaje, apod.)
- skupinová práce ve vyučování
- možnost projektového vyučování

Mateřská škola

Cíle preventivního působení: a/ posilování sebedůvěry

b/ seberozvíjení

c/ prevence dětských úrazů

d/ zlepšování spolupráce s rodiči

Jsou rozvíjeny například tyto kompetence žáků: navazování zdravých vztahů s ostatními, komentování zážitků, rozhodování o svých činech, přirozená komunikace, uvědomování si práv, přijímání kompromisů, přijímání osobnostních odlišností, osvojování základních společenských návyků, začleňování mezi vrstevníky, dodržování pravidel, osvojování dovednosti říci ne, zvládání základních pohybových dovedností, vést k rozpoznávání určitých rizik.

Školní družina

Cíle preventivního působení: a) všestranný rozvoj osobnosti žáka

b) navozování příznivého klimatu ve třídě

c) prevence školních úrazů

d) široká nabídka volnočasových aktivit

e) etická, ekologická výchova

Jsou rozvíjeny například tyto kompetence žáků: navazování zdravých vztahů s ostatními, dodržování pravidel, základní hygienické návyky, osvojování základních sociálních dovedností a společenských návyků, využití volného času, nebezpečí dětských úrazů, znalost nebezpečí užívání alkoholu a návykových látek.

Tématický plán zaměřený na prevenci sociálně patologických jevů I. stupeň základní školy

Primární prevence v rámci jednotlivých vyučovacích předmětů

I.stupeň

Primární prevenci na prvním stupni má na starosti třídní učitel. S jednotlivými tématy se děti setkávají především v prvouce, přírodovědě, vlastivědě a osobnostně sociální výchově. Při výuce lze využít různých metod, např. výklad, předávání informací, samostatnou práci, skupinovou práci, projektové vyučování, dramatickou výchovu nebo využít materiály školy z oblasti primární prevence.

V rámci ŠD dochází též k plnění mnoho cílů PP.

Zaměření na mladší školní věk

- navozování příznivého psychosociálního klimatu ve třídě
- osvojování a upevňování základních návyků v rámci hygieny, životosprávy
- sdělení základních informací z oblasti prevence experimentování s alkoholem a cigaretami
- prevence školních úrazů, rizikového chování v dopravě a při sportovních aktivitách
- základy etické a právní výchovy
- zaměření pozornosti na včasné odhalování specifických poruch učení nebo i jiných postižení
- všestranný rozvoj osobnosti žáka
- předcházení záškoláctví a neplnění školních povinností
- soustředěnost na včasné diagnostikování soc.-patologických problémů ve třídních kolektivech
- důraz na spolupráci s rodiči, připomínání nebezpečí netolismu, sebepoškozování....
- široká nabídka volnočasových aktivit
- ekologický výchova
- návštěvy filmových a divadelních představení, koncertů, besed apod. Účast v soutěžích výtvarných, sportovních, zdravotnických, dopravních atd.

1.třída

osobní bezpečí

základní zásady mezilidské komunikace, nebezpečí šikany

vztahy v dětském kolektivu

každý člověk je jiný

základní hygienické návyky, podpora zdravého životního stylu

využití volného času

nebezpečí dětských úrazů – doprava, elektrické spotřebiče, manipulace s nevhodnými

předměty, pády, koupání

rodina, jako bezpečné místo

nebezpečí alkoholu a kouření, odmítání drogy - nácvik

Program „ Normální je nekouřit“- program podpory zdraví a prevence kouření pro mladší školní věk .

2.třída

lidské tělo

zdraví a jeho ochrana, hygiena

zacházení s léky, návykové látky a zdraví, působení reklamy

režim dne, správná výživa

vztahy mezi lidmi, nebezpečí sexuálního obtěžování

chování v krizových situacích, kde hledat pomoc (rodina, linky bezpečí)

záškoláctví a neplnění školních povinností

Program „Normální je nekouřit“ – program podpory zdraví a prevence kouření pro mladší školní věk.

3.třída

pojmy z oblasti prevence, sexuální výchovy a drogové závislosti
zdraví a jeho ochrana, prevence dětských úrazů
lidé kolem nás, multikulturní výchova
využívání volného času
ochrana proti obtěžování cizí osobou
nevhodná komunikace formou multimédií, nebezpečí netolismu

Program „Normální je nekouřit“ – program podpory zdraví a prevence kouření pro mladší školní věk.

4.třída

lidské tělo, odlišnost mezi pohlavími
životospráva a důsledky nevhodných návyků, prevence poruch příjmu potravy
využívání volného času, ochrana před úrazy (i v dopravě)
pojmy drogová závislost, a sexuální výchova
sebepoznání, sebedůvěra – posilování praktickým nácvikem
vztahy v dětském kolektivu
odmítat poškozování věcí, vandalismus

Program „Normální je nekouřit“ – program podpory zdraví a prevence kouření pro mladší školní věk.

5.třída

domov, rodina, důvěra, vztahy, funkce rodiny
léčivé a návykové látky (nově včetně nikotinových sáčků)
vztahy v dětském kolektivu - koordinovat vztahy ve třídě – možnost sociometrického šetření komunikace
poznatky o negativních vlivech tabáku a alkoholu
puberta
nebezpečí při komunikaci s cizími osobami
nevhodná komunikace formou multimédií, kyberšikana, netolismus

Program „Normální je nekouřit“ - program podpory zdraví a prevence kouření pro mladší školní věk.

Znalostní kompetence žáků 1. stupně

1. – 3. ročník

- žáci dokáží pojmenovat zdravotní rizika spojená s kouřením, pitím alkoholu, užíváním drog, zneužíváním léků
- znají jednoduché způsoby odmítání návykových látek
- znají hodnotu zdraví a nevýhody špatného zdravotního stavu
- mají vědomosti jak udržovat zdraví a o zdravém životním stylu
- mají právní povědomí v oblasti rizikového chování

3. – 5. ročník

- žáci mají povědomí o zdraví jako základní lidské hodnotě
- znají činnosti, které jsou vhodné z hlediska zdraví zařadit do denního režimu, osvojují si zdravý životní styl
- podrobně znají zdravotní a sociální rizika návykových látek a argumenty ve prospěch zdraví
- znají zákony omezující kouření, požívání alkoholu a zákony týkající se užívání a šíření drog
- umí komunikovat se službami poskytujícími poradenskou pomoc
- umí pojmenovat základní mezilidské vztahy
- umí rozpoznat projevy lidské nesnášenlivosti
- ví na koho se obrátit v případě, že někdo ohrožuje nebo poškozuje jeho práva
- mají povědomost o tom, že každé jednání, které ohrožuje práva druhých (šikana, násilí, zastrasování aj.), je protiprávní
- znají základní způsoby odmítání návykových látek ve styku s vrstevníky

II. stupeň základní školy

V centru pozornosti stojí výchova ke zdravému životnímu stylu, dále se lze zaměřit na rozvíjení etického a právního vědomí a občanských postojů, rozpoznání rizik delikventního chování, rizikového chování v dopravě i při sportech, negativního působení sekt, interpersonální agresivní chování

Navrhovaná témata:

6. ročník

Zdraví

- režim dne /seznámit žáky se zásadami vhodné přípravy na vyučování, plánování učení, organizací vlastního času a zařazování vhodných pohybových aktivit, smysluplného trávení volného času /
- obrana proti stresu-motivace k bezpečnému sportu a pohybu

- sebepoškozování

Osobnostní výchova

- vzájemné poznávání žáků ve třídě a formování skupiny
- začlenění nových žáků do komunity třídy
- vytváření pravidel chování ve třídě
- možnosti nenásilného řešení konfliktů
- mezilidské vztahy / v modelových situacích se zaměřit na chování podporující dobré vztahy, respektování a podporu druhého, schopnost vidět svět očima druhého, schopnost pomoci druhému člověku /
- komunikace / nácvik bezpečné komunikace s vrstevníky a neznámými lidmi, nácvik asertivní komunikace, nácvik komunikace v různých situacích (odmítání, prosba, přesvědčování, vyjednávání,...)/
- posílení osobnosti

Auto-destruktivní závislosti

- návykové látky / tabák (včetně nikotinových sáčků) a alkohol – rizika, prevence, hledání lepších možností/
- peer – program /nácvik dovedností odmítání drog, ovlivnění postojů k návykovým látkám, hledání pozitivních životních cílů /
- informace o ostatních návykových látkách

Osobní bezpečí

- chování v různých prostředích, ochrana zdraví při různých činnostech
- bezpečnost v dopravě
- komunikace s neznámými lidmi, asertivní komunikace

7. ročník

Zdraví

- zdravá výživa, zásady zdravé výživy
- sexuální výchova (ochrana před nemocemi přenosnými pohlavním stykem)
- volný čas – možnosti, jak vhodně trávit volný čas
- posílení osobnosti

Auto-destruktivní závislosti

- příprava peer – aktivistů a jejich práce
- drogy / vznik závislosti, její léčení, centra odborné pomoci, informace o návykových látkách a jejich nebezpečí /
- nácvik způsobů odmítání drog / v modelových situacích /

Komunikace

- neverbální a verbální komunikace / žáci se učí vyjadřovat svoje pocity a postoje s cílem posílit své sebevědomí /
- asertivní komunikace a chování - komunikace s vrstevníky
- vliv party / ochrana před manipulativním působením vrstevníků
- reklama / vliv reklamy na člověka, reklamní triky, negativní vliv reklam propagujících alkohol a tabákové výrobky /
- procvičování způsobů tísnového volání s linkou důvěry, policií,...

8. ročník

Zdraví

- péče o zdraví / zdravotní výchova, osobní hygiena, zásady první pomoci včetně nácviku první pomoci/
- duševní hygiena / seznámení se způsoby ochrany duševního zdraví, nácvik relaxace, předcházení stresu /
- poruchy příjmu potravy / bulimie a anorexie /
- sexuální výchova / rozhodování v oblasti sexuálního života, sexuální deviace a ochrana před deviantními jedinci, postoje k sexualitě a sexuálnímu chování /

Auto-destruktivní závislosti

- patolog. hráčství / vznik závislosti, prevence /
- drogy / legislativní omezení a postihy ve vztahu k nákupu, držení a distribuci drog, způsoby pomoci při otravě návykovými látkami, návykové látky a rizikové skupiny populace /

Osobnostní výchova

- tolerance k etnickým skupinám, předcházení rasizmu a xenofobie
- základní lidská práva, práva dítěte (Úmluva o právech dítěte)
- právo a pomoc

9. ročník

Osobní bezpečí

- nebezpečí působení sekt a jiných náboženských skupin /informace o neznámějších náboženských skupinách v ČR, jejich vlivu na život členů/
- šikana /vhodné způsoby chování a jednání v případě ohrožení, možnosti pomoci, krizová centra/
- deviantní osoby /informace, nácvik způsobů chování/
- řešení konfliktů v mezilidských vztazích /hledání vhodných východisek/
- týrání dětí a žen /možnosti pomoci/

Zdraví

- sexuální výchova /AIDS – způsoby přenosu, léčení, prevence, sexualita a zákon-sexuální obtěžování a znásilnění/
- civilizační choroby a jejich prevence
- cizorodé látky a jedy v potravinovém řetězci
- těhotenství /plánované rodičovství, početí/

Osobnostní výchova

- situace ohrožující zdravý vývoj osobnosti / řešení pomocí modelových situací/
- žebříček hodnot
- posílení osobnosti
- právo a pomoc

Znalostní kompetence žáků 2. stupně

6. – 9. ročník

- žáci znají význam harmonických mezilidských vztahů pro zdravý životní styl a zdraví
- respektují odlišné názory či zájmy lidí a odlišné způsoby jejich chování a myšlení, jsou tolerantní k menšinám
- znají a uplatňují vhodné způsoby řešení neshod se spolužáky, spory řeší nenásilným způsobem
- znají vhodné způsoby chování a komunikace v různých životních situacích
- umí spolupracovat ve skupině a přebírat zodpovědnost za společné úkoly
- znají významné dokumenty upravující lidská práva a sociálně právní ochranu dětí
- znají činnost důležitých orgánů právní ochrany občanů
- uvědomují si podstatu protiprávního jednání a právní odpovědnost za případné protiprávní činy
- umí chápat zdraví ve smyslu holistickém, ve složce fyzické, duchovní, sociální
- umí zhodnotit vhodné a nevhodné zdravotní návyky
- umí vysvětlit své konkrétní postoje a chování z pohledu zdraví
- ví, co je podstatou zdravého životního stylu a snaží se o jeho realizaci
- znají pozitivní vliv aktivního pohybu, relaxace, duševní hygieny
- ví, že zneužívání dítěte je trestné
- umí diskutovat o rizicích zneužívání drog, orientují se v trestně právní problematice návykových látek
- ví, kde hledat odbornou pomoc, v případě potřeby ji dovedou využít
- bezpečně zvládají účelné modely chování v krizových situacích (šikanování, týrání, sexuální zneužívání apod.) a správně se rozhodují v situacích vlastního nebo cizího ohrožení
- dokáží komunikovat se specializovanými službami (linky důvěry, krizová centra)
- odmítají projevy brutality a násilí zprostředkované médii a umí o nich diskutovat

Webové stránky s tematikou školní šikany a kyberšikany

<https://www.sosik.cz/kybersikana/>

<https://www.o2chytraskola.cz>

Společenství proti šikaně, www.sikana.org

E-Nebezpečí pro učitele, www.e-nebezpeci.cz

Národní centrum bezpečnějšího internetu, www.ncbi.cz

Kontakty

Sdružení Linka bezpečí (116 111), www.linkabezpeci.cz

Poradna webu Minimalizace šikany, www.minimalizacesikany.cz

Internet poradna, www.internetporadna.cz

Poradna E-Bezpečí - poradenská linka zaměřená na prevenci rizikového chování na Internetu, www.napisnam.cz